

Indikaatori „Mahetoodanguna müüdavate mahetoodete osa“ analüüs 2013. a andmetel, aruande lühikokkuvõte 2014

Tellija: Põllumajandusuuringute Keskus, kontaktisik Jana Adari, jana.adari@pmk.agri.ee

Töö teostaja: OÜ AgriNet, Põllumajandusuuringute Keskus, Põllumajanduskeskkonna seire büroo

Uuringu eesmärk

Indikaatori „Mahetoodanguna müüdavate mahetoodete osa” pikaajalise uuringu eesmärgiks on välja selgitada, mil määral on MAK 2. telje mahepõllumajandusliku tootmise toetus kaasa aidanud kohalike mahesaaduste turusituatsiooni parandamisele (ehk uurida mahesaaduste kättesaadavust).

Metoodika

Indikaatori „Mahetoodanguna müüdüd mahetoodete osa” analüüsimiseks vajalike andmete saamiseks viidi FADN¹ valimisse kuulunud mahetootjate hulgas 2014. aastal läbi iga-aastane küsitlus, mis sisaldas küsimusi mahetoodangu tootmise mahtude ja toodangu realiseerimise kohta mahe- või tavatoodanguna toodanguliikide lõikes ning viidete (suuline, kirjalik, ökomärk) kasutamise kohta mahetoodangu müümisel. Küsitleti vaid neid mahetootjaid, kellel oli 2013. aasta seisuga õigus müüa oma toodangut viitega mahepõllumajandusele ehk kellel oli üleminekuaja läbinud põllumajandusmaid ja/või loomi. Üleminekuaja läbinud põllumajandusmaid ja loomi omavate tootjate kindlakstegemiseks kasutati Põllumajandusameti (edaspidi PMA) mahetootjate registri andmeid 2013. aasta kohta. PMA andmed olid aluseks ka põllumajandustootjate määratlemisel mahetootjaks või mahetootjaks üleminekuajal.

Küsitluse tulemusena saadud andmete analüüsi eesmärgiks oli informatsiooni saamine selle kohta, millised võimalused on tootjatel oma mahepõllumajanduslikult toodetud toodangut mahetoodanguna müüa, milliseid viiteid seejuures kasutatakse ning milliseks kujuneb mahetoodete realiseerimishind võrreldes tavatoodanguga.

Indikaatori „Mahetoodanguna müüdavate mahetoodete osa” analüüsimiseks kogutavad näitajad olid järgnevad:

- mahepõllumajanduslikult toodetud taime- ja loomakasvatustoodangu kogused toodanguliikide lõikes;
- mahepõllumajanduslikult toodetud taime- ja loomakasvatustoodangu müük toodanguliikide lõikes ja kokku (sh mahetoodanguna või tavatoodanguna), kogused ja rahaline väärtus eurodes;
- viidete (suuline, kirjalik, ökomärk) kasutamine mahepõllumajanduslikult toodetud taime- ja loomakasvatustoodangu realiseerimisel;
- peamised turustuskanalid mahetoodangu realiseerimisel.

¹ FADN (*Farm Accountancy Data Network*) – põllumajandusliku raamatupidamise andmebaas

Lisaks sellele küsiti mahetootjalt informatsiooni ka toodangu kahe peamise turustuskanali kohta.

Kõik indikaatori „Mahetoodanguna müüdud mahetoodete osa” näitajad on arvutatud kaalutud keskmistena, kaalumise aluseks on mahetootjate üldkogumi struktuur, mis on arvutatud antud uuringu jaoks, kasutades Põllumajandusameti andmeid mahepõllumajanduslike majapidamiste kohta 2012. aasta seisuga ning standardtoodangu koefitsiente² “ST 2007”. Igale tunnustatud mahetootmisettevõttele määrati tootmistüüp ja majanduslik suurus vastavalt metoodikale, mis on kasutusel FADNi tüpoloogias³. See annab võimaluse mahetootjate majandustulemusi välja tuua ka erinevate tootmistüüpide ja majandusliku suuruse gruppide lõikes ning võrrelda mahetootjate tulemusi FADN valimis sarnastesse gruppidesse kuuluvate tavatootjatega.

Arvestades majandusliku suuruse alampiiriks 4000 eurot, nagu on kehtestatud ka FADNi üldkogumisse kuuluvatele tootjatele, oli 2012. aastal Eestis 1154 mahetootjat, kellel standardkogutoodangu väärtus aruandeaastal oli suurem kui 4000 eurot. Seega, mahepõllumajanduslike majapidamiste hulgas oli 324 väga väikest majapidamist (22% mahetootjate üldarvust), kus küll tegeldakse põllumajandusega, kuid tootmise maht on liiga väike, et neid FADN tüpoloogia järgi mahetootjateks pidada.

2012. aastal olid Eesti mahepõllumajanduslike majapidamiste üldkogumis ülekaalus (40%) loomakasvatustootjad (karjatavad loomad, v.a piimalehmad), segatootjaid oli 24% ja taimekasvatajaid 19%. Ülejäänud tootmistüüpides oli mahepõllumajanduslike majapidamisi vähem.

2012. aasta lõpu seisuga oli väga väikeste mahepõllumajanduslike majapidamiste (SKT⁴ <4000 €), kes moodustasid 22% mahetootjate üldarvust ning 1,5% mahepõllumajandusliku tootmise standardkogutoodangust. Väga väikeste mahepõllumajanduslike majapidamiste kasutuses oli vaid 2% kogu mahepõllumajanduslikust maast. Samas suuremate mahetootjate (SKT >100 000 eurot; 6% mahetootjate üldarvust) kasutuses oli 35% maast ning 41% mahepõllumajandusliku tootmise standardkogutoodangust. Seega on mahepõllumajandustootjate üldkogum esinduslik, kattes valdava osa mahepõllumajanduslikust tootmisest Eestis.

Mahepõllumajandusliku majandustegevuse hindamiseks on kasutatud FADN valimisse kuuluvaid mahetootjaid, keda oli 2013. aastal 145 (Lisa 1). Vastavalt valimisse kuuluvate mahetootjate esindatusele mahetootjate üldkogumis on tulemused esitatud kaalutud keskmistena.

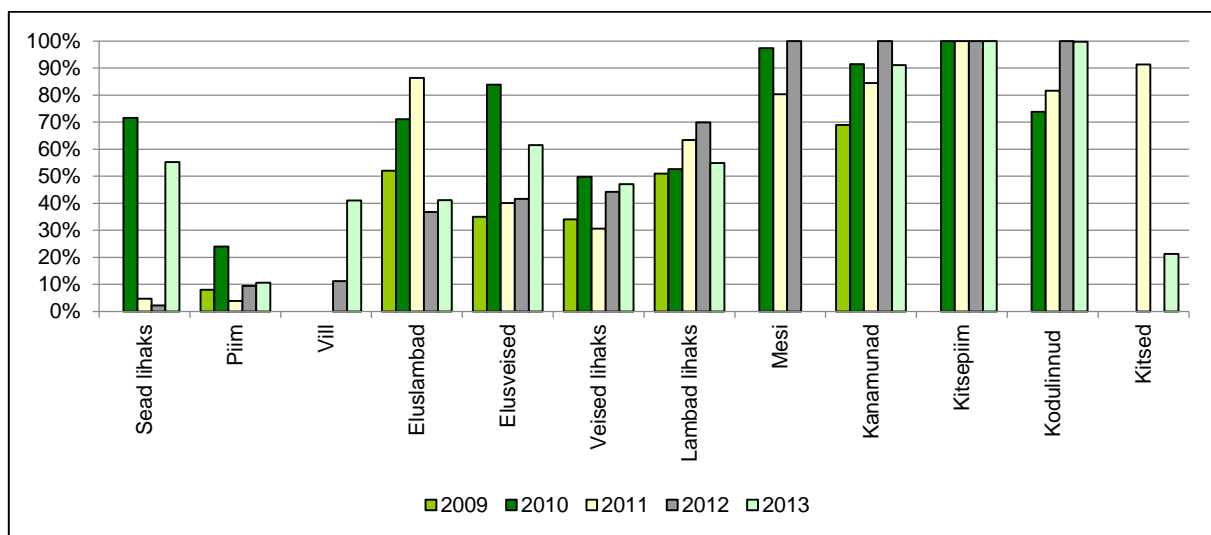
² Standardkogutoodangu (ST) koefitsiendid arvutatakse viie aasta keskmisena vastavalt keskmistele saagikus- ja produktiivsuse näitajatele ning hindadele. Otsetoetused standardtoodangu koefitsientides ei kajastu. Standardtoodangu koefitsiente korrigeeritakse teatud perioodi järel. „ST 2007” on arvutatud aastate 2005-2009 keskmisena

³ Põllumajandusliku majapidamise majanduslik suurus ehk standardkogutoodangu väärtus eurodes määratakse lähtudes hektarite ja loomade arvust selles majapidamises ning vastavatest standardtoodangu koefitsientidest. Tootmistüüp määratakse olenevalt ühe või teise tootmisharu osatähtsusest ettevõtte standardkogutoodangus

⁴ Standardkogutoodang (SKT) arvutamisel kasutatakse standardtoodangu (ST) koefitsiente ja antud ettevõtte andmeid maakasutuse ja loomade arvu kohta aruandeaastal. Vastavalt SKT väärtusele eurodes liigitatakse ettevõtte majandusliku suuruse klassidesse. Ettevõtte, kelle SKT väärtus aruandeaastal on väiksem kui 4000 € põllumajandustootjate üldkogumisse ei kuulu

Tulemused

Võrreldes 2012. aastaga on viitega mahepõllumajandusele realiseeritud toodangu osakaal kogu müügi mahust suurenenud või jäänud enam-vähem samale tasemele pea kõikide loomakasvatustoodangu liikide puhul (Joonis 1). Kõige enam kasvas 2013. aastal sigade lihaks ja elusveiste realiseerimine viitega mahepõllumajandusele (vastavalt 53% ja 20% rohkem kui 2012. aastal). Lehmapiima realiseeriti 2013. aastal viitega mahepõllumajandusele 1% enam kui 2012. aastal. Lammaste lihaks ja kanamunade realiseerimine viitega mahepõllumajandusele vähenes 2013. aastal vastavalt 15% ja 9% võrreldes 2012. aastaga.

Joonis 1. Mahetoodanguna müüdüd loomakasvatustoodangu osakaal kogu realiseerimisest perioodil 2009-2013

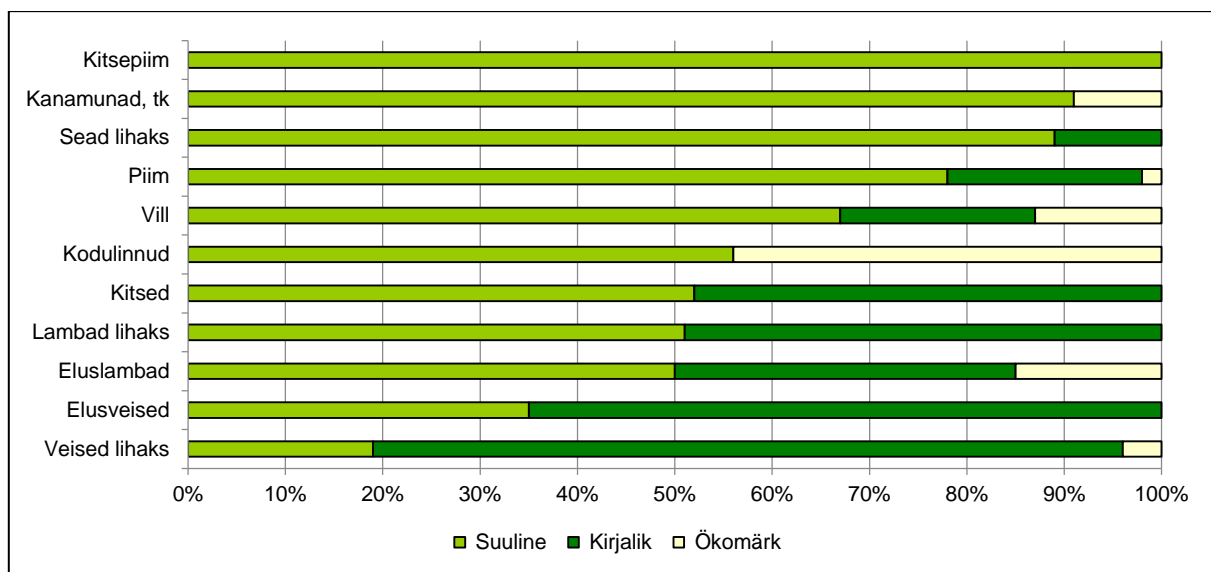
Üldjuhul olid mahedana realiseeritud loomakasvatustoodangu müügi hinnad võrreldes tavatoodanguga kõrgemad (nt elusveiste, kanamunade, sigade ja lammaste lihaks realiseerimise puhul). Lehmapiima realiseerimise hind viitega mahepõllumajandusele oli 2013. aastal võrreldes tavatoodanguga 21% kõrgem.

Lisaks informatsioonile tootmise mahtude ja toodangu realiseerimise kohta mahe- või tavatoodanguna, küsiti mahetootjalt ka seda, millist viidet (suuline, kirjalik, ökomärk) mahetoodangu realiseerimisel kasutati. Viidete kasutamise kohta on andmed esitatud osakaaluna nendest tootjatest, kes konkreetse toodanguliigi realiseerimisel mahepõllumajandusele viitasid (Lisa 2).

Loomakasvatustoodangu mahetoodanguna realiseerimisel oli kasutatud kõiki kolme viidet. Kitsepiima, kanamunade ja sigade mahedana lihaks realiseerimisel kasutati peamiselt suulist viidet (Joonis 2). Kirjalikku viidet on kõige rohkem kasutatud veiste lihaks realiseerimisel ning ka elusveiste müügi puhul. Kodulindude, eluslammaste, lehmapiima, villa, kanamunade ning veiste lihaks realiseerimisel kasutati ka ökomärki.

Mahetootmisele viitas 2013. aastal 72% oma toodangut realiseerinud mahetootjatest (2012. a 74%, 2011. a 65%). Kõige levinumaks oli suuline viide, mida kasutas ühe viitamisviisina 52% oma

toodangut realiseerinud mahetootjatest (2012. a 61%, 2011. a 63%). Kirjalikku viidet kasutas 43% (2012. a 36%, 2011. a 28%) ja ökomärki 5% mahetootjatest (2012. a 3%, 2011. a 9%) oma loomakasvatustoodangu realiseerimisel. Lihatoodelt ökomärgi vähese kasutamise peamiseks põhjuseks on see, et ökomärgiga viitamisel peab tootjal olema töötlemise ja pakendamise luba. Samas on väiketöötlemise ja -pakendamise käivitamine seotud suurte investeeringutega, mis käib väiketootjatele tihti üle jõu.

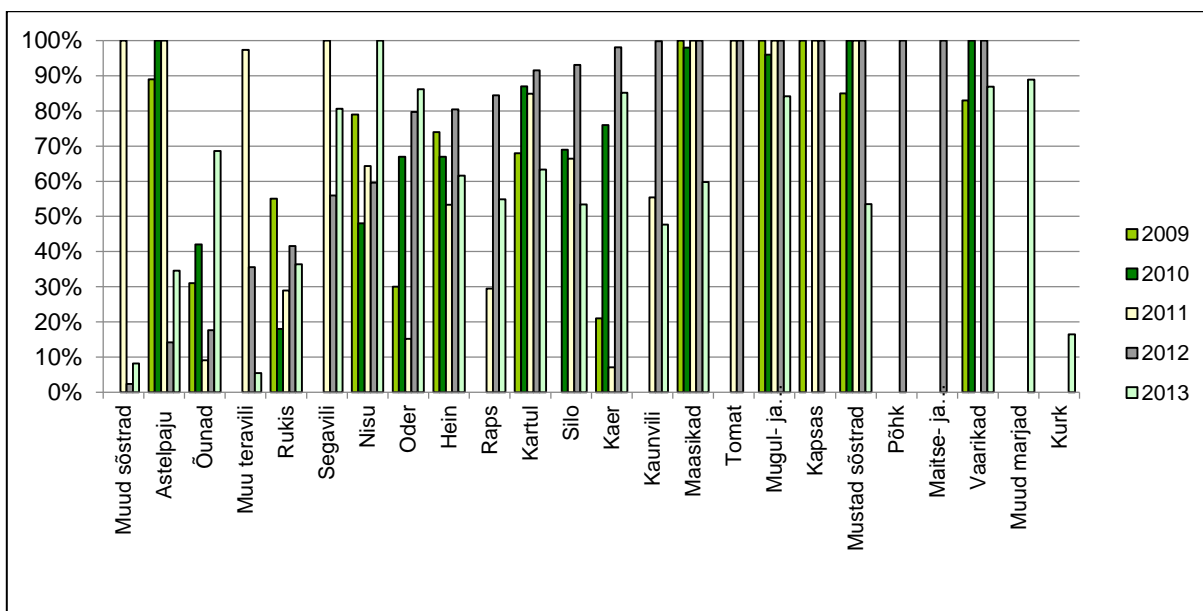

Joonis 2. Mahepõllumajandusliku loomakasvatustoodangu müügi puhul kasutatud viited 2013. aastal

Taimekasvatustoodangust müüdi 2013. aastal kogu ulatuses viitega mahepõllumajandusele ainult nisu (Joonis 3). Viitega mahepõllumajandusele müüdi valdav osa vaarikatest ja muudest marjadest (aroonia, mustikas, jõhvikas), vastavalt 87% ja 89%. Teraviljadest realiseeriti viitega mahepõllumajandusele otra 86% ja kaera 85% kogu müüginahust. Mugul- ja juurkõögivilja realiseeriti viitega mahepõllumajandusele 84% kogu müüginahust.

Võrreldes 2012. aastaga on viitega mahepõllumajandusele realiseeritud taimekasvatustoodangu osakaal kogu müüginahust üldjuhul suurenenud või jäänud enam-vähem samale tasemele.

Kõige enam suurenes 2013. aastal nisu, astelpajumarjade, õunte, vaarikate ja muude marjade realiseerimine viitega mahepõllumajandusele. Samas kaunviljade, maasikate, mustsõstarde ja kartuli mahedana realiseerimise osakaal kogu müüginahust on võrreldes 2012. aastaga vähenenud. Viitega mahepõllumajandusele realiseeritud odra, rukki, segavilja ja muude sõstarde osakaal on jäänud enam-vähem samale tasemele.

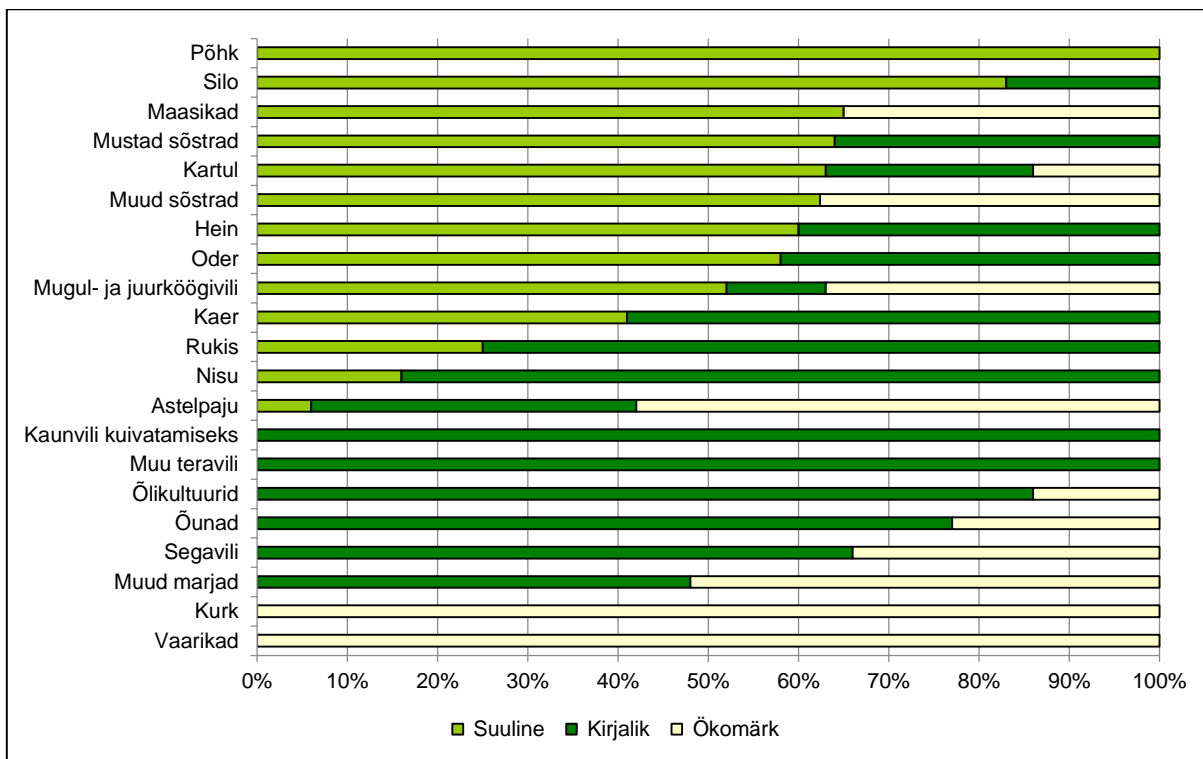

Joonis 3. Mahetoodanguna müüdud taimekasvatustoodangu osakaal kogu realiseerimisest perioodil 2009-2013

Mahedana realiseeritud taimekasvatustoodangu müügihindad olid üldjuhul võrreldes tavatoodanguna realiseeritud hindadega kõrgemad. Näiteks mahepõllumajandusele viidatud kartuli realiseerimise hind oli 2013. aastal võrreldes tavatoodanguga 66% kõrgem (2012. aastal 72% kõrgem).

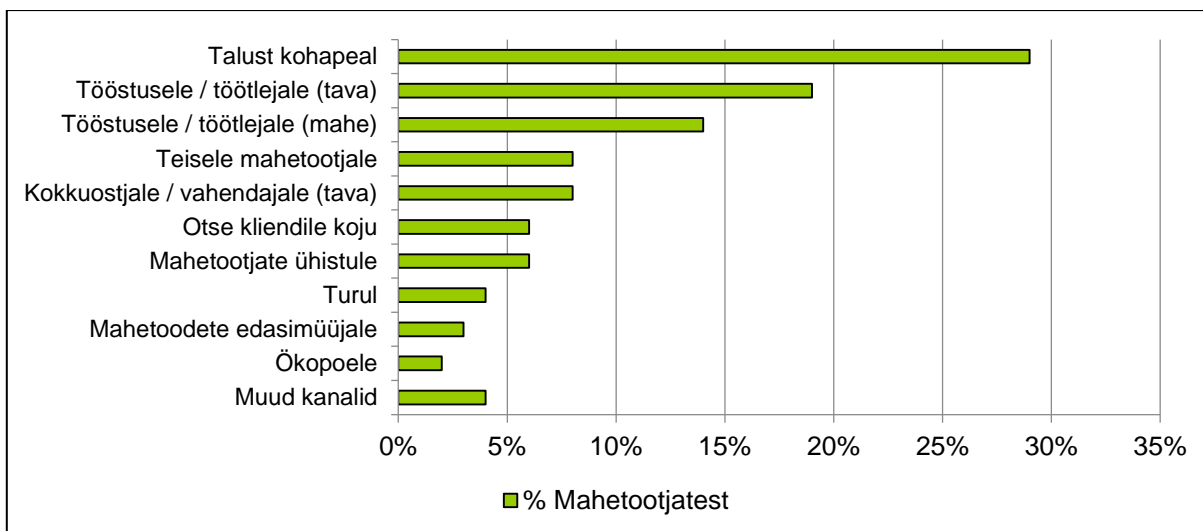
Taimekasvatustoodangu realiseerimisel viitas mahetootmisele 79% oma toodangut realiseerinud mahetootjatest (2012. a 81%, 2011. a 80%). Kõige levinumaks viiteks oli kirjalik viide, mida kasutas ühe viitamisviisina 50% mahetootjatest (2012. a 43%, 2011. a 40%). Suulist viidet kasutas 44% ja ökomärki 6% oma taimekasvatustoodangut realiseerinud mahetootjatest (2012. a vastavalt 44% ja 6%, 2011. a 53% ja 7%).

Põhu mahedana realiseerimisel kasutati ainult suulist viidet (Joonis 4). Silo mahedana realiseerimisel kasutati valdavalt suulist viidet. Ainult kirjalikku viidet kasutati kaunviljade ja muude teraviljade (tritikale, tatar) realiseerimise puhul. Vaarika ja kurgi mahedana realiseerimisel kasutati viitamisel ainult ökomärki.

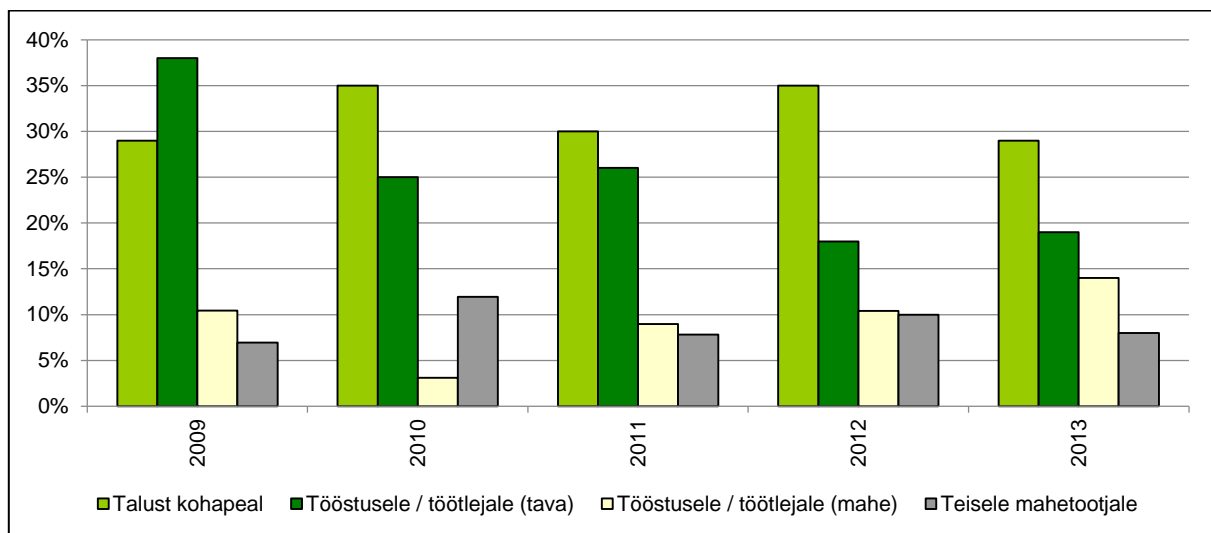
Joonis 4. Mahepõllumajandusliku taimekasvatustoodangu müügi puhul kasutatud viited 2013. aastal

Kõige tähtsamaks turustuskanaliks peeti küsitluse andmetel müüki talust kohapeal (Joonis 5), nii arvas 29% küsitletutest (2012. a 35%, 2011. a 30%), järgnes müük tavatoodanguna tööstusele/ töötlejale – 19% (2012. a 18%, 2011. a 26%). 14% mahetootjatest nimetas peamise turustuskanalina müüki mahetööstusele/töötlejale ning 8% teisele mahetootjale ja 8% arvates oli peamiseks turustuskanaliks realiseerimine tavatoodanguna kokkuostjale /vahendajale.

Joonis 5. Peamised turustuskanalid mahetoodangu realiseerimisel 2013. aastal

Kuigi 2013. aastal on müük talust kohapeal 2012. aastaga võrreldes veidi langenud (6%) (Joonis 6), on see siiski jätkuvalt oluline müügi meetod, kuna tootjal on parem kontroll kauba hinna üle ning samuti on võimalik tänu vahendajate puudumisele saada suuremat sissetulekut. Aastate lõikes võib näha müügi tõusu mahetööstusele/töötlejale.

Joonis 6. Peamise turustuskanali tähtsus mahetoodangu realiseerimisel perioodil 2009-2013

Kokkuvõte

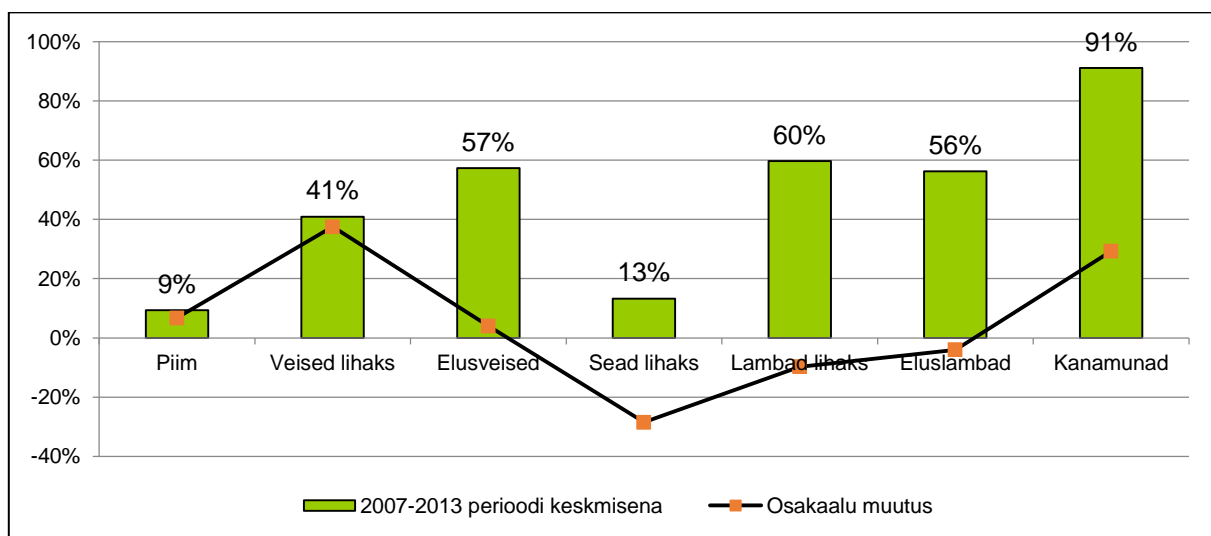
- Peaaegu kõikide võrreldud loomakasvatustoodangu liikide osas on 2013. aastal viitega mahepõllumajandusele realiseeritud toodangu osakaal võrreldes eelmise aastaga kogu müügitahust suurenenud või jäänud enam-vähem samale tasemele. Kõige enam kasvas 2013. aastal sigade lihaks ja elusveiste realiseerimine viitega mahepõllumajandusele (vastavalt 53% ja 20% rohkem kui 2012. aastal). Lehmapiima realiseeriti 2013. aastal viitega mahepõllumajandusele 1% enam kui 2012. aastal. Lammaste lihaks ja kanamunade realiseerimine viitega mahepõllumajandusele vähenes võrreldes 2012. aastaga vastavalt 15% ja 9%.
- Taimekasvatustoodangust suurenes 2013. aastal kõige enam nisu, astelpajumarjade, õunte, vaarika ja muude marjade realiseerimine viitega mahepõllumajandusele. Samas kaunviljade, maasikate, mustsõstarde ja kartuli mahedana realiseerimise osakaal kogu müügitahust on võrreldes 2012. aastaga vähenenud.
- Üldkokkuvõttes viitas taime- ja loomakasvatustoodangu realiseerimisel mahetootmisele 78% mahetootjatest (2012. a 81%). Kõige levinumaks viitamisviisiks taime- ja loomakasvatustoodangu realiseerimisel osutus 2013. aastal suuline viide, mida kasutas ühe viitamisviisina 47% mahetootjatest (2012. a 56%). Kirjalikku viidet kasutas 46% ja ökomärki 6% mahetootjatest (2012. aastal vastavalt 39% ja 6%).

- Eelnevatele aastatele sarnaselt on probleemiks mahepõllumajandusega tegelevate tootjate teadlikkus ja informeeritus toodangu mahe- või tavatoodanguna realiseerimise ning mahepõllumajandusele viitamise nõuete kohta.
- Mahetoodangu müügihinnad olid üldjuhul kõrgemad kui tavatoodangu müügihinnad (näiteks elusveiste, kanamunade, sigade ja lammaste lihaks realiseerimise puhul). Lehmapiima realiseerimise hind oli 2013. aastal võrreldes tavatoodanguga 21% kõrgem ja kartuli hind vastavalt 66% kõrgem.
- Peamiseks turustuskanaliks peeti küsitluse andmetel müüki talust kohapeal, nii arvas 29% küsitletutest (2012. aastal 35%), järgnes müük tavatoodanguna tööstusele/töötlejale – 19% (2012. aastal 18%). 14% mahetootjatest nimetas peamise turustuskanalina müüki mahetööstusele/töötlejale ning teisele mahetootjale – 8%. 8% arvates oli peamiseks turustuskanaliks realiseerimine tavatoodanguna kokkuostjale /vahendajale. Otse kliendile koju märkis peamiseks turustuskanaliks 6% mahetootjatest.

Indikaatori „Mahetoodanguna müüdavate mahetoodete osa“ perioodi 2007-2013 kokkuvõte

Perioodi 2007-2013 jooksul on viitega mahepõllumajandusele realiseeritud loomakasvatustoodangu osakaal kogu müügi mahust olnud toodanguliikide osas erinev (Joonis 7). Perioodi keskmisena on viitega mahepõllumajandusele realiseeritud 91% kanamunadest, 60% lihaks müüdud lammastest ja 57% elusveistest. Kõige väiksema osakaaluga kogu müügi mahust on olnud piima realiseerimine viitega mahepõllumajandusele – vaid 9%.

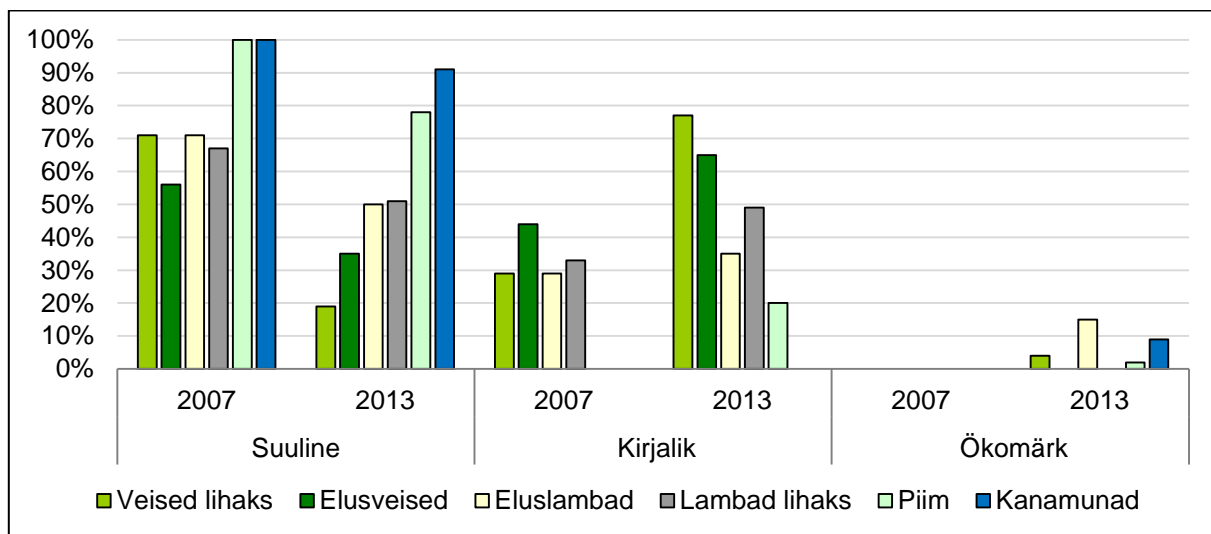
2013. aastal on võrreldes 2007. aastaga suurenenud viitega mahepõllumajandusele realiseeritud kanamunade (29%), lihaks müüdud veiste (38%), piima (7%) ja elusveiste (4%) osakaal kogu müügi mahust. Vähenenud on viitega mahepõllumajandusele realiseeritud sigade (28%) ja lammaste (lihaks 10%, eluslambad 4%) osakaal kogu müügi mahust.

Joonis 7. Mahetoodanguna müüdud loomakasvatustoodangu osakaal kogu realiseerimisest perioodi 2007-2013 keskmisena ja osakaalu muutused kogu realiseerimisest, 2007. ja 2013. aasta võrdluses

Loomakasvatustoodangu mahetoodanguna realiseerimisel on perioodi 2007-2013 jooksul suurenenud nii kirjaliku viite (saatelehele/arvele/etiketile lisatud teave) kui ka ökomärgi kasutamine (Joonis 8). 2013. aastal on võrreldes 2007. aastaga suulise viitamise kasutamine vähenenud veiste (lihaks 52%, elusveised 21%) ja piima (21%) realiseerimisel.

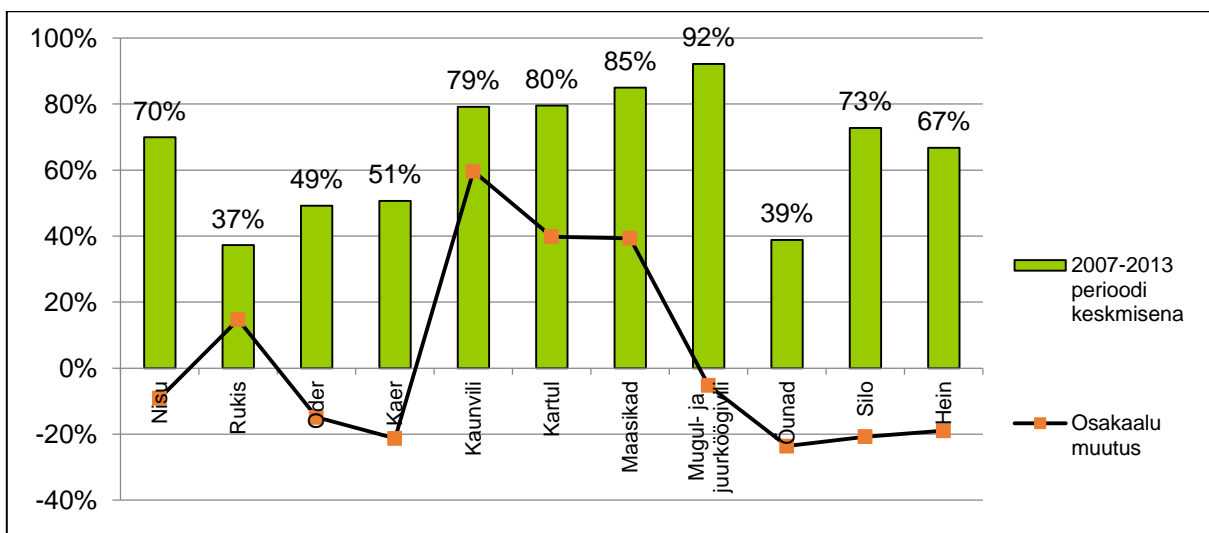
Kuigi ökomärki kasutatakse loomakasvatustoodangu märgistamisel endiselt vähe, siis võrreldes 2007. aastaga, mil ökomärki praktiliselt ei kasutatud, on ökomärgi kasutamine suurenenud eluslammaste (15%), kanamunade (9%), veiste lihaks (4%) ja piima (2%) realiseerimisel.

Joonis 8. Mahepõllumajandusliku loomakasvatustoodangu müügi puhul kasutatud viited, aastatel 2007 ja 2013

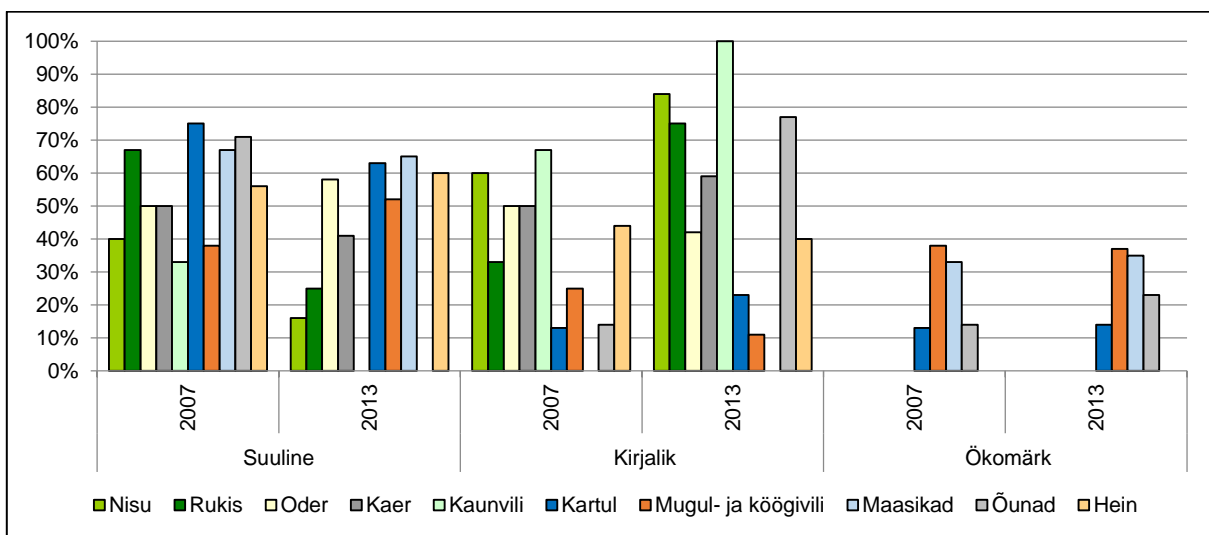
Perioodi 2007-2013 jooksul on viitega mahepõllumajandusele realiseeritud taimekasvatustoodangu osakaal kogu müügitahust olnud peamiste toodanguliikide osas erinev, jäädes 37%-92% piiridesse (Joonis 9). Perioodi keskmisena on viitega mahepõllumajandusele realiseeritud toodangu osakaal kogu müügitahust olnud suurim mugul- ja juurkõögivilja (92%), maasikate (85%) ning kartuli (80%) osas. Kõige väiksema osakaaluga kogu müügitahust on olnud rukki realiseerimine viitega mahepõllumajandusele (37%).

2013. aastal, võrreldes 2007. aastaga, on enim suurenenud viitega mahepõllumajandusele realiseeritud kaunviljade (60%), kartuli (40%) ja maasikate (39%) osakaal kogu müügitahust. Enim on vähenenud viitega mahepõllumajandusele realiseeritud õunte (24%), silo (21%) ja kaera (21%) osakaal kogu müügitahust.

Joonis 9. Mahetoodanguna müüdud taimekasvatustoodangu osakaal kogu realiseerimisest perioodi 2007-2013 keskmisena ja osakaalu muutused kogu realiseerimisest, 2007 ja 2013. aasta võrdluses

Taimekasvatustoodangu mahetoodanguna realiseerimisel on perioodi 2007-2013 jooksul suurenenud kirjaliku viite (saatelehtedele/arvetele lisatud teave) kasutamine (Joonis 10). 2013. aastat 2007. aastaga võrreldes võib täheldada, et ökomärgi kasutuses olulisi muutusi ei ole toimunud - toodanguliigid, mille puhul kasutatakse ökomärki, on jäänud samaks (mugul- ja kõigvili, maasikad ning õunad). Suuline viitamine on enim vähenenud õunte (71%), rukki (42%) ja kaunviljade (33%) realiseerimisel.

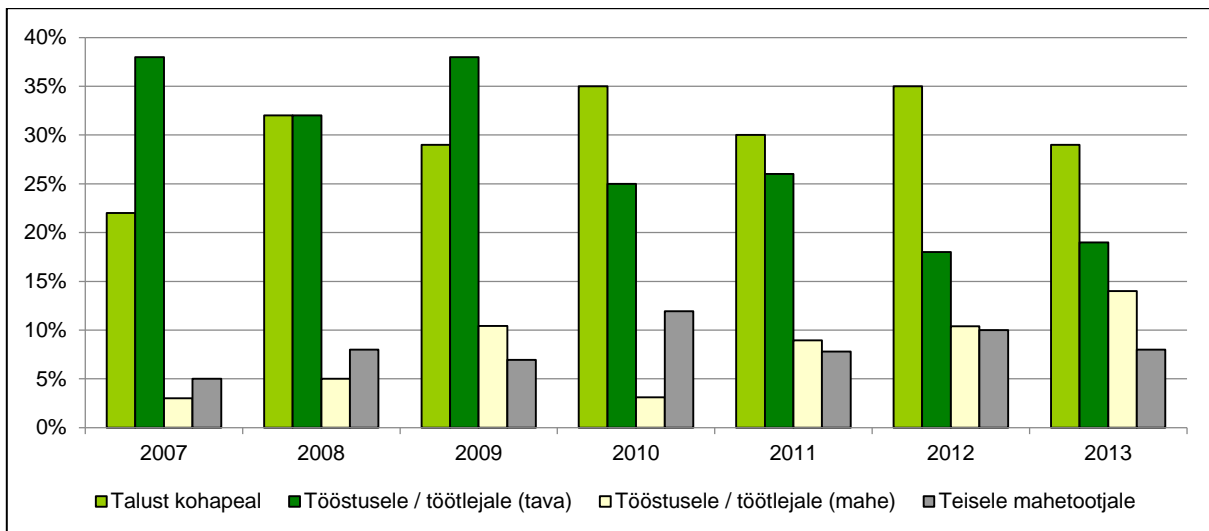

Joonis 10. Mahepõllumajandusliku taimekasvatustoodangu müügi puhul kasutatud viited, aastatel 2007 ja 2013

Kuigi aastate lõikes on müük talust kohapeal olnud erineva osakaaluga, on see siiski oluliseks turustuskanaliks (Joonis 11). Vähenenud on mahetoodangu müük tavatööstusele/töötlejale ja eriti viimasel kolmel aastal on kasvanud müük mahetööstusele/töötlejale. Mahetöötlejatele müügi kasvu üheks põhjuseks on kindlasti mahetöötlejate arvu oluline kasv alates 2009. aastast. Kui 2006. aastal

oli 13 mahetoodete töötlemisega tegelevat ettevõtet, 2011. aastal 55 ja 2012. aastal 72, siis 2013. aastal oli neid 84. Kõige rohkem oli 2013. aastal köögivilja-, puuvilja- ja marjatöötlejaid (30) ning tera- ja kaunviljatöötlejaid (18). (PM, 2014e)

Joonis 11. Peamise turustuskanali tähtsus mahetoodangu realiseerimisel perioodil 2007-2013

LISA 1. MAHETOOTJATE VALIMI STRUKTUUR TOOTMISTÜÜPIDE JA MAJANDUSLIKE SUURUSGRUPPIDE LÖIKES, 2013

Tootmistüüp		Majandusliku suuruse grupp (tuhat €)							Kõik	
		4- <8	8- <15	15- <25	25- <50	50- <100	100- <250	250- <...		
A	Taimekasvatus	3	4	1	3	2	1	1	15	10%
B	Aiandus	0	3	2	0	1	0	0	6	4%
D	Püsikultuurid	0	1	1	2	2	0	1	7	5%
E	Piimatootmine	3	0	0	3	2	5	4	17	12%
F	Loomakasvatus	9	12	10	16	15	6	1	69	48%
G	Sea- ja linnukasvatus	1	2	0	1	0	0	0	4	3%
H	Segatootmine	8	6	5	2	1	5	0	27	19%
Kõik		24	28	19	27	23	17	7	145	100%
		17%	19%	13%	19%	16%	12%	5%	100%	

LISA 2. VIIDETE KASUTAMINE MAHEPÕLLUMAJANDUSLIKULT TOODETUD TOODANGU MÜÜMISEL, 2013
(% mahepõllumajandusele viidanud tootjatest)

	Viide		
	suuline	kirjalik	ökomärk
TAIMEKASVATUS			
Nisu	16%	84%	0%
Rukis	25%	75%	0%
Oder	58%	42%	0%
Kaer	41%	59%	0%
Muu teravili	0%	100%	0%
Segavili	0%	66%	34%
Kaunvili kuivatamiseks	0%	100%	0%
Õlikultuurid	0%	86%	14%
Kartul	63%	23%	14%
Maasikad	65%	0%	35%
Mugul- jajuurköögivili	52%	11%	37%
Õunad	0%	77%	23%
Astelpaju	6%	36%	58%
Vaarikad	0%	0%	100%
Mustad sõstrad	64%	36%	0%
Muud sõstrad	63%	0%	38%
Muud marjad	0%	48%	52%
Silo	83%	17%	0%
Hein	60%	40%	0%
Põhk	100%	0%	0%
Kurk	0%	0%	100%
LOOMAKASVATUS			
Piim	78%	20%	2%
Veised lihaks	19%	77%	4%
Elusveised	35%	65%	0%
Sead lihaks	89%	11%	0%
Lambad lihaks	51%	49%	0%
Eluslambad	50%	35%	15%
Kanamunad, tk	91%	0%	9%
Kitsepiim	100%	0%	0%
Kodulinnud (munakanad jne)	56%	0%	44%
Vill	67%	20%	13%
Kitsed	52%	48%	0%